

sivene akribije pripisati i bogatoj tehničkoj opremi, naročito krasnim i zornim ilustracijama.

Mi smo Hrvati zahvalni danskim učenjacima, da su ovo bogatstvo naše Dalmacije iznijeli u ovako elegantnoj formi i strogo naučnoj obradbi pred forum znanosti. Rezultate njihovog rada prati sa zanimanjem i korišću i bogoslovska znanost.

Dr. A. Živković.

Dr. F. Dvornik: Les Slaves, Byzance et Rome au IXe. siecle, Paris, 1926.

Dvornik u ovoj knjizi raspravlja o odnošajima Rima i Bizanta prema Slovenima u IX. v. Najprije izlaže dolazak i razvoj Slavena do IX. v. U drugome poglavlju govori o Slavenima i Bizantu do prve polovice IX. v. Treće je poglavlje posvećeno radu Bizanta oko pokršćenja Slavena prije Fotija. Peto raspravlja o vjerskoj i književnoj renesansi u Bizantu u IX. v., a šesto o odnošajima Fotija prema misiji sv. Ćirila i Metoda u Moravskoj, sedom o obraćenju Bugara. Nadalje u osmome se raspravlja, kako je Rim preko Hadrijana II. potvrdio djelo solunske braće: u devetome o politici bizantinskoga cara Bazilija i sv. Stolice prema Slovenima, a u desetome i zadnjemu poglavlju o sudbini djela Ćirila-Metodija u Moravskoj i njegovom spasenju po Bugarima.

Sve je ove probleme pisac htio pokazati u 322 stranice. Jasno je, da se radi preopširnosti predmeta sve nije moglo sa svih strana obuhvatiti i obraditi. Tako su n. pr. bizantinske prilike opširnije i detaljnije obrađene, nego one zapadne. Dvornik je bez sumnje samostalni pisac; svojim predmetom gospodari i samostalno prosuđuje tuđe mišljenje. Malo ipak ima knjiga, koje donose onako more hipoteza, kao ova. I valja znati, da Dvornikove hipoteze nijesu beztemeljne, i ako se svaka svakome neće nametnuti. Osobito u prosuđivanju odnošaja sv. Ćirila i Metodija prema Fotiju pisac bi želio da u tome dade donekle drugu sliku, nego li je ona, koja se općenito ima kod katoličkih učenjaka. Čini se ipak, da mu je uspjele dokazati, da se mora zbaciti mišljenje, kao da bi Ćiril i Metod bili zagrižani pristaše sv. Ignacija, a žestoki i lični neprijatelji Fotijevi. Ovo je pitanje ipak Dvornik više natuknuo, nego temeljno riješio. Morao se više zabaviti o stavu studitskoga monaštva i onoga olimpskoga ne samo prema Fotiju, nego i u opće prema kuriji bizantinskoj. I tu bi se možda našao ključ, da se dozna, koji je lični odnošaj bio slavenskih apostola prema ocu istočne shizme. Ali ideologija solunske braće i Fotija u pitanju crkvenog ustava bila je diametralno oprečna, dapače sv. Metod u staroslavenskom sholionu direktno pobija Fotijeve crkvenoslovne nazore, kako sam izložio u mome članku u Bogosl. Smotri god. 1925. br. 4., a Dvornik našalost ovoj vrlo važnoj razlici ne posvećuje veliku pažnju, pa se zato dobiva na prvi mah dojam, kao da bi Ćiril i Metod bili u neku ruku, Focijanci u onome lošem smislu. Pomnijvom čitatelju je jasno, da Dvornik, smatra solunsku braću pristašama rimske orientacije, kao što se uopće u cijeloj knjizi opaža, da pisac hoće svagdje da istakne Bi-

zant i njegovu civilizaciju. Potpuno pravo u uvodu ističe, da je povijest prema Bizantu bila nepravedna; ali ne smijemo ni mi za ičiju ljubav prema istini biti nepravedni. Tako na pr. veli, da je bizantinska Crkva bila tolerantna prema raznim jezicima u liturgiji. (69—70) a nije upozorio da se sve do VIII. v. ne može pravo ni govoriti o bizantinskoj crkvi i da oni primjeri, koje navodi dogodili su se i razvili, dok je Bizant još na sebi nosio pečat universalnoga rimskoga carstva sa helenističnom kulturom. Pravi istočni Bizant priznaje samo jedan jezik i jedno carstvo: bizantinsko, kako to sasvim ispravno ističe sam pisac na 300. strani. On gotovo svagdje indentifikuje ciljeve i metode Bizanta i Rima o evangelizaciji Slavena, i više manje sve promatra u vidu politike. Da stvar bude jasnija i da se izbjegne zabuni trebalo je predhodno dobro precizirati kakove posljedice u državno-pravnom pitanju evangeliziranih naroda nužno slijede iz jedne i druge politike. A tu je bitna razlika, jer je bizantinska evangelizacija ujedno i državna misija, dok ova falš rimskoj, koja je više kršćanska i univerzalna.

Pisac često govori i o Hrvatima. Čini se, da je baš ovdje bio najslabije ruke. Slijedi sasvim stara mišljenja u pitanju ninske biskupije, Grgura Ninskoga i slavenske liturgije. Na žalost njemu nije poznata studija Perojevića: Theodozije biskup ninski, koja baca sasvim novo svjetlo na odnošaj ninskih biskupa prema Rimu, Bizantu i Glagolici (Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, 1922 (XLV), čini se, da mu nije poznata ni Srebrničeva studija — i ako je u bibliografiji spominje: Papež Ivan X. v svojih odnosih do Bizanca in Slovanov na Balkanu (Bog. Vestnik, 1923. p. 206—240), jer se u korpusu na nju ne osvrće, dok brani mišljenje njoj protivno (str. 321.).

Uza sve ove i neke druge manje nedostatke Dvornikovo je djelo prvoklasno historično djelo. Ono nam daje jedan jasan i samostalni pogled na odnošaje Rima i (osobito) Bizanta prema Slavenima u IX. v.

Dr. Fra A. Guberina.

Knjige prispjele uredništvu:

Stätter Hermann Jos.: **Priester und Franziskusideal**, 12°, (VI + 40) Herder Freiburg, 1929.

Przywara Erich S. J.: **Christus lebt in mir** 8° (XII×60) Herder, Freiburg 1929.

Brey Henriette: **Wenn es in der Seele dunkelt** 12° (VI×226) Herder, Freiburg 1929.

Emmerich Ferdinand: **Hüter der Vildnis**, 8°, (IV + 220), Herder, Freiburg 1929.

Siebert Clara: **Frau und Volk**, 8°, (VIII×124) Herder, Freiburg 1929.

Lengle Dr. Jos.: **Geschichte der göttlichen Offenbarung**, 8° (X×166) Herder, Freiburg 1929.